PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Perinnehanke ja kansainvälinen yhteistyö syntyivät vastauksena oman koulun lakkautusuhkaan. **REHTORI TAPANI TUOVINEN, SELKIEN KOULU**

Puhtia ja piristystä perinteistä

Udmurtiassa on käynnissä perinnebuumi.

KONTIOLAHTI

”Koko kylä innostui, kun selvitimme paikannimiä. Opettajien ja oppilaiden avuksi tulivat vanhemmat, mummot ja ukit. Nimi oli tuttu, mutta ei sen merkitys, ja samalle nimelle oli useampia selityksiä”, kertoo udmurtialaisen Norijan kyläkoulun opettaja **Galina Krotova**.

Koulussa, kuten koko 1,6 miljoonan asukkaan uralilaisessa tasavallassa, on käynnissä oikea perinnebuumi. Sen yksi osoitus on Buranovskije Babushki (Buranovon mummot), udmurtiksi esiintyvä etnopopyhtye, joka edustaa Venäjää Bakun euroviisuissa.

”Kotiseutuoppi on 11-luokkaisissa peruskouluissa joka vaiheen oppiaine. Myös udmurtin kieltä ja kulttuuria opetetaan joka luokalla, vaikka muu opetus on venäjäksi. Käsitöissä tuunataan kansallispukuja. Tänä keväänä avattiin kansalliseen perinteeseen keskittyvä nettisivusto, josta on paljon hyötyä opetuksessa”, selvittää **Jekaterina Koroleva**, toinen viime viikolla Kontiolahdella vieraillut udmurttiopettaja.

Paikannimiin tutustumista

Kontiolahtelainen Selkien 25 oppilaan ja kahden opettajan kyläkoulu tekee neljättä vuotta yhteistyötä Norijan ja alaskalaisen Unalakleetin inuiittikylän koulun kanssa.

Yhteistyö on perinnepainotteista: on selvitetty paikannimiä ja niiden merkityksiä, tutustuttu ja kokeiltu vanhoja työtapoja esimerkiksi kalastuksessa, rakentamisessa ja raudan taonnassa.

Yhteyttä pidetään ja kokemuksia vaihdetaan lähes joka viikko sähköpostilla. Myös Skype-yhteyttä on käytetty.

Matkojakin on tehty: selkieläiset kävivät viime keväänä vierailulla Norijassa, ja nyt vastavierailulle Kontiolahdelle tuli neljän oppilaan, kolmen opettajan ja kyläpäällikön ryhmä.

Yhteistyö tiivistyy

Kouluyhteistyö heijastuu myös kylälle. Oma koulu on elinvoimaisuuden merkki. Kyläyhdistys, martat, urheiluseura ja muut toimijat ovat tiivistäneet yhteistyötään. Se on antanut puhtia niin heille itselleen kuin koulutyöhön.

”Perinnehanke ja kansainvälinen yhteistyö syntyivät vastauksena oman koulun lakkautusuhkaan”, sanoo rehtori **Tapani Tuovinen**.

Koulun hanke sai ensin kunnan, sittemmin myös Opetushallituksen tukea. Selkien kokemukset ovat kiinnostaneet suomalaisia ja kansainvälisiä asiantuntijoita. Työtä on kiitelty ja siinä on nähty keino turvata maaseudun pienten kyläkoulujen tulevaisuus.

MATTI RONKAINEN

Natalia Ivanova ja Elizaveta Bratuhina ovat itse tehneet kansallispukunsa koulun perinnekäsitöissä.

MATTI RONKAINEN

Udmurttivieraat ja kyläläiset tekivät Selkien marttojen opastuksella karjalanpiirakoita, joiden kaulinta ja rypytys oli useimmille uutta.

KOULUPÄIVÄKIRJA

Kiitos seminaarilaitokselle

Kansakoulunopettajia kouluttaneella maamme seminaarilaitoksella on ollut keskeinen asema, kun kouluopetustamme lähdettiin 1800-luvulla voimakkaasti kehittämään. Kansanopetuksen tarve oli suuri. Samoin opettajien. Aluksi oli vain yksi paikka, Jyväskylän seminaari, jossa opettajia valmistui. Jyväskylästä muodostuikin malli, millaisia seminaareja maahan pitäisi perustaa.

Seminaaripaikoista kilpailtiin. Katsottiin, että kaupunki, joka sai opettajavalmistuspaikan, samalla hyötyi niin sivistyksellisesti kuin oman koulunsa järjestämisessä. Pitihän jokaisessa seminaarissa olla harjoituskoulu.

Yli sata vuotta sitten tällainen onnekas oli korpien keskellä sijaitseva Kajaani, vaikka kaupunkiin ei vielä silloin johtanut ratatietäkään. Kajaanista kehittyikin sittemmin opettajakoulutukseen hyvin merkittävä laitos. Puhuttiin kunnianarvoisesta seminaarista.

Muistan hetken, kun menin nuorena arkana maalaisnuorukaisena tuon seminaarin pääsytutkintoon ja ensimmäisen kerran astuin seminaarin aulaan. Vastapäätä korkealla oli kullattu lause: Elämän totuutta etsi.

Seminaariaikaisen valmistuksen läpikäyneet opettajasukupolvet tiesivät, mikä oli yhteiskunta, mikä joka päivä kouluun tuli.

Heillä taisi olla myös selvä näkemys, mitä koulussa tuli opettaa. Päällimmäisenä näillä nuorilla oli oma sivistystarve – ja sen jälkeen: miten minä voin olla yksi sivistysperinteen jatkaja koulutyössäni.

Seminaarit olivat eräänlaisia taidekasvattamoja. Erityisesti maan kirjallisuus, musiikki ja kuvataide sai noista laitoksista tasokkaita taiteilijoita. Seminaarin kasvatteja musiikin alalla ovat olleet muiden muassa Martti Talvela, Jorma Hynninen, Ahti Sonninen ja vaikkapa Jaakko Ryhänen.

Kirjailijaopettajia seminaarilaisista tuli useita, heidän joukossaan painosten kuningattareksi sanottu Hilja Valtonen, oli myös Lauri Leskinen, Pellervon toimittajaksi tullut Veikko Rissanen, Aarno Kellberg ja Eino Säisä.

Seminaareista kentälle lähti myös nuoriso- ja urheiluopettajia. Moni kyläyhteisö sai urheilukentän, kun koululle ilmestyikin nuori urheilullinen opettaja.

Sitten alkoi seminaarilaitoksen alasajo. Liki jokaiseen yliopistokaupunkiin oli perustettu väliaikainen opettajakorkeakoulu. Yliopistot lähtivät vaatimaan koko opettajakoulutusta itselleen. Niinpä maakunnalliset seminaarit liitettiin läheisen yliopiston osastoiksi. Ja nythän tiedetään, että suuryliopistot saivat maakunnallisissa seminaareissa tehdyn opettajakoulutuksen lopullisesti itselleen. Seminaarit lakkautettiin.

Opettajakoulutus on hajaannuksen kourissa, koulun keskittäminen alkoi opettajakoulutuksesta, yliopistot kikkailevat rahansaannilla, ei oikein tiedetä millaisia opettajia tulee kouluttaa ja miten paljon. Koko kansansivistys pyritään saamaan suurkaupunkien koulukeskuksiin.

Olen varma, että seminaarihengen tuotteet, nämä lähiopettajat, tiesivät, mitä yhteiskunta heiltä odottaa. He valmistuivat kansaa lähellä. He ottivat viran vastaan maakunnissa, usein pienissä kouluissa. He olivat sivistyksen eräs pysyväispylväs.

Nyt emme tiedä, miten koulun käy. Kun ennen opettajalta kysyttiin, että kutsumus vai leipä. Niin nyt taitaa vastaus olla: se on leipä joka kutsuu.

Tarvitsisimme tänäkin päivänä aitoa seminaarihenkeä.

MATTI SUMMANEN on vantaalainen kirjailija ja opettaja.

matti.summanen@pp1.inet.fi

HEVOSELÄMÄÄ

Rahalla saa ja hevosella pääsee

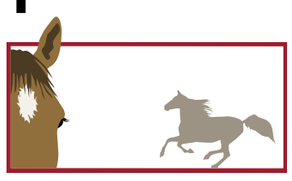

Isoisäni oli erään liikkeen hevosmies, joka ajoi leipiä ja tavaroita kauppoihin. Sain joskus silitellä hevosta ja jutella sille. Muistan vähän pelänneeni, enkä uskaltanut samaan piltuuseen.

Unohdin hevoset kokonaan, kunnes tyttäremme alkoivat haluta ratsastustallille. He alkoivat käydä tuntiopetuksessa ja hoitamassa hevosia. Alkoi puhe omasta hevosesta, ja pian selattiin jo myynti-ilmoituksia.

Jonkin ajan kuluttua meille tuli tanskalainen ruuna nimeltään Hassan. Sillä oli herasilmä, ja vasen silmä oli aivan erinäköinen kuin oikea. Kun sitä vietiin ensimmäistä kertaa ratsastusseuran talliin, ajattelin, etten ole koskaan omistanut mitään niin suurta.

Niin alkoi elämä hevosen kanssa. Aamuisin lapsille pakattiin eväät ja ratsastuskamppeet. Iltaisin oli edessä samojen kamppeiden pesu. Kotiimme pinttyi hevosen haju.

Esteratsastuksessa esteitä nostettiin vähitellen korkeammiksi. Hassan kieltäytyi hyppäämästä parillakin eri paikkakunnalla. Molemmilla kerroilla esteessä oli keltainen puomi, jossa teksti Edwald Virtanen. Kieltäytyminen johtaa usein siihen, että ratsastaja putoaa hevosen selästä. Onneksi tapauksista selvittiin muutamalla mustelmalla.

Kerran kävi pahemmin ja jouduin viettämään yön sairaalan poliklinikalla, kun tytär oli löydetty tajuttomana ojasta raviradan lähettyviltä. Tytär oli ollut koulun jälkeen ratsastamassa pimeällä radalla, ja joku oli osoittanut auton valot suoraan Hassanin silmiin. Hassan löytyi myöhemmin läheisestä metsiköstä satula selässä. Tytär tuli tajuihinsa vasta seuraavana aamuna.

Kerran ratsastajat jäivät kilpailureissulta uudeksi vuodeksi Helsinkiin. Kyyti oli tilattu ja maksettu, mutta auto osoittautui niin matalaksi, ettei Hassan mahtunut sinne. Lapset soittivat kotiin itku kurkussa. Saimme Hassanille lopulta paikan poliisien tallilta. Tytöt saatiin yöksi ystävän asuntoon. Kaupat olivat kuitenkin kiinni, eikä tytöillä ollut ruokaa. Niinpä päädyinkin vuoden ensimmäisenä aamuna seisomaan aamukuudelta pääkaupunkiin kadun varrelle eineskassi kädessä. Silloin tuntui todelta sanonta: ”Huoleton on hevoseton poika”.

Myös nuorimmalle tyttärelle päätettiin hankkia oma hevonen. Pian tuotiinkin Tanskasta ratsu, jolla oli hieno sukutaulu ja vähän arabialaista verta. Ruunan nimi oli Ipaque Sovang. Sisarusten välille syntyi kateutta ja aloitettiin selvitykset Hassanin syntyperästä. Mainittavampaa ei löytynyt. Meistä kuitenkin tuli kahden hevosen omistajia, samalla kulut kasvoivat kaksinkertaisiksi.

Uutta hevosta alettiin pian kutsua Hansiksi. Se vaikutti hyvältä kouluratsulta, ja pian päästiin osallistumaan kilpailuihin. Niistä tuli palkinnoksi plakaatteja ja lusikoita. Pian tarvittiin toinen kaviokoukku, toiset kaviosuojat, bindejä, hivutussuojia ja niin edelleen. Hevoset saatiin erään maalaistalon talliin ja kesäksi laitumelle. Rehuja kuljetettiin silti pienellä Volkkarilla. Muutamia vuosia elettiin täysin hevosille.

Kilpailusijoitusten ansiosta lastemme ja hevosiemme nimiä mainittiin paikallislehdissä ja hehkuimme ylpeydestä. Ylellisyys oli kuitenkin ostettu kalliilla. Tytöt painuivat suoraan koulusta tallille. Kotiin tultiin vasta iltasella ja läksyt jäivät lukematta. Vanhempi tytär jäi lukion ensimmäiselle luokalle ja pari vuotta myöhemmin nuorempi toisti tempun, onneksi sentään eri koulussa.

Myöhemmin Hassan sairastui kaviokuumeeseen ja se jouduttiin lopettamaan. Siitä selvittiin suhteellisen helposti, sillä vanhempi sisarus oli löytänyt itselleen poikakaverin. Siitä vuotta myöhemmin Hans sai heinäallergian. Siitä seurasi virtanaan kyyneleitä, kun koko murrosikäisen elämä murtui. Metvurstin ja muiden makkaroiden syönti loppui siihen meidän perheessä. Oli se melkoista elämää. Tuntui kuitenkin, että kaiken tarvittavan palkan sai, kun tallin ovelta huudellessa sai vastaukseksi kahden hevosen hörähdykset.

TUULA PAASONEN
Kuusankoski

Koululaisten taidot luonnontieteissä heikentyneet

Peruskoululaiset pitävät biologian ja maantiedon, mutta eivät fysiikan ja kemian opiskelusta.

Suurin osa oppilaista osaa luonnontieteitä tyydyttävästi, ilmenee viime toukokuussa peruskoulun 9. luokkien oppilaille järjestetystä luonnostieteiden seuranta-arviosta.

Huonoimmin arviossa osattiin biologian ymmärtämistä ja soveltamista vaativissa tehtävissä.

Biologiassa ja maantiedossa oppilailla oli eniten vaikeuksia ilmiöiden selittämistä vaativissa tehtävissä, fysiikassa tuottamistehtävissä. Vuoden 1998 arvioinnin kanssa vertailukelpoisia tehtäviä osattiin nyt huonommin kuin 13 vuotta aiemmin.

Tytöt osasivat poikia paremmin biologiaa ja maantietoa. Pojat osasivat fysiikkaa tyttöjä paremmin. Entisten Lapin ja Oulun läänien alueilla oppilaat osasivat paremmin biologiaa kuin Etelä- ja Länsi-Suomessa.

Suomenkieliset oppilaat osasivat eri luonnontieteitä paremmin kuin ruotsinkieliset oppilaat.

Arviointiin osallistui yhteensä 133 koulua, joista suomenkielisiä kouluja oli 118 ja ruotsinkielisiä 15. Arviointiin osallistui 6 000 oppilasta.

MT